

jan burian přímluva
za dnešní dobu

GALÉN

JAN

BURIAN:

Přímluva
za dnešní dobu

a další příběhy z let
2010–2013

galén

Upozornění

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Galén

Na Bělidle 34, 150 00 Praha 5

www.galen.cz

© Galén, 2013

ISBN 978-80-7262-967-1 (PDF)

ISBN 978-80-7262-968-8 (PDF pro čtečky)

1:

Kus masa

Zpráva z nemocnice

Tlouštíkům se rány po operacích nehojí snadno, a tak jsem se pár dní po propuštění musel do nemocnice vrátit. Byla sobota a službu měla zřejmě ne moc zkušená paní doktorka. Mačkala mi ránu na břicho a do toho zděšeně vykřikovala: „Ježíšikriste! Ježíšikriste!“

Ale oba jsme to přežili a mě potom uložili na pokoj ke stařečkovi, který o sobě moc nevěděl, jen sténal a chvílemi blouznil. Když mi otrnulo, pozoroval jsem dvě mladé sestřičky, jak s ním něžně manipulují a starají se o něho jako o vlastního.

„Vy teda máte těžkou práci,“ pravil jsem uznale.

„Ale kdepak,“ otočila se na mě ta usměvavější, „my jsme si to vybraly, nás to baví!“ Bylo jim asi dvacet.

Druhý den odpoledne jsem chtěl požádat, zda bych se mohl v hale sousedního oddělení dívat na fotbal. Snadné to nebylo, po chodbě totiž běhaly jiné, asi o patnáct let starší sestry, žádná se neusmívala, některé na sebe nepřijemně pokřikovaly a práce je zjevně nebavila. Říká se tomu syndrom vyhoření. Ty mladé sestřičky ze včerejška se o tom nejspíš učily, ale těžko říct, jestli je napadlo, že by na tom po pár letech téhle práce mohly být podobně...

Nakonec jsem se přece jen směl k vytoužené televizi odšourat. Už tam seděl nějaký starý pán na vozíku. V očích měl slzy.

„Co se vám stalo?“ zeptal jsem se ho.

„Ále,“ koukl se na mě, „jsem na pokoji se dvěma, kteří mě nenávidí.“

„Vy jste jim něco provedl?“

„Ne. Vlastně nevím... Já jen nejsem zvyklej, že je na mě někdo takhle sprostěj.“

V tu chvíli odněkud zaburácel mužský hlas: „Dědku!“ Oba jsme nadskočili leknutím a uviděli neoholeného třicátníka, který se vybelhal na chodbu, zahrozil na starého pána berlou a znovu zařval:

„Dědku, nekecej! Říkám ti: Ne-ke-cej!“

Podíval jsem se na toho chlápka a s hrůzou si představil, co bude následovat: jestli na mého souseda ještě jednou takhle nechutně zaječí, vstanu, vezmu mu tu berlu, srazím ho s ní k zemi, aby byl poměr sil dobra a zla ve světě zachován, a půjdu do kriminálu. Není vyhnutí, nějaká spravedlnost existovat musí! Naštěstí to asi vycítil, nečekaně zalezl do pokoje a zabouchl za sebou dveře.

Stařík se zatvářil fatalisticky a pravil:

„A takhle se tu ke mně chovají všichni. Nechápu, co jsem jim udělal.“

„Tak přesně o tomhle je jeden starý vtip. Mám vám ho říct?“ zeptal jsem se a on přikývl.

„Jde Kohn do modlitebny a osloví Boha: Žena mi utekla, děti mě okradly, barák mi vyhořel, jsem nemocnej a všichni mě opustili. Pane Bože, co proti mně máš? – Chvíli je ticho a pak se seshora ozve: Já ti ani nevím, prostě mě nějak sereš...“

Stařeček se rozchechtal, ale vzápětí se i trochu rozvzlykal, takže chvíli trvalo, než jsme se zase mohli soustředit na zápas.

„Já ten fotbal miluju,“ řekl, když se uklidnil, „ale stejně to určitě zase bude nula nula.“

Mýlil se. Skončilo to šest dva a ohromně jsme si to užili.

Mezi psem a vlkem

U nemocnice, kam jezdím na rehabilitaci, se nedá zaparkovat. Nejlepší by bylo nechat auto jinde a jet autobusem, ale tak daleko jsem zase v té rehabilitaci nepokročil, špatně se mi chodí... Jezdím tedy na cvičení pravidelně o půl hodiny dřív a čekám, zda se přece jen neuvolní nějaké místo pár desítek nebo i stovek metrů od budovy. Spolu s některými řidiči, kteří jsou v podobné situaci, se tomu čekání snažíme dát jakýsi řád. Vjedeme do parkoviště, nepředjíždíme se a stojíme slušně za sebou, až na nás dojde řada. Jenže parkoviště má také výjezd. Sice jednosměrný, ale část populace tuto značku zřejmě neuznává, a tak vám tamtudy po čtvrt hodině čekání někdo klidně vjede do parkoviště a vyfoukne vám místo, na které poctivě čekáte. Tím pádem vzniká chaos – skutečný i morální – a zakrátko přestávají platit jakákoli pravidla. Za takové situace, nestane-li se zázrak, přicházím pozdě anebo vůbec nepřicházím...

Minule mi dokonce i výjezd z parkoviště zatarasil jeden z těch talentovaných řidičů, kteří jsou na pravidlech silničního provozu zcela nezávislí. Když jsem mu ukázal, že bych potřeboval jen vyjet, řekl, že couvat nebude, a pak už pokračoval pouze nonverbálně. Ovládal velké množství rozličných sprostých znaků, umně skládal prsty všelijak k sobě a od sebe, a když jsem se nakonec přece jen nějak prosmýkl kolem, stáhl jsem okénko a v odpověď jsem mu oznámil, že je nebezpečný asociál. S ním to ovšem rozhodně nic neudělalo, nechtyl se za nos a nepolepšil se. Jen za mnou křikl nějakou podobnou zdrcující urážku...

Zřejmě se budeme muset smířit s tímto válečným stavem, časem si koupíme pistole, japonské meče nebo výbušniny a ti nejsilnější u nemocnice zaparkují. Zároveň budeme muset přestat hlásat úpadková hesla o zdvořilosti či ohleduplnosti – každý z našeho parkoviště přece ví, že to jsou projevy slabosti a nikam se s nimi nedostanete. Ti bohatší a slušnější

si budou asi brát taxík, méně slušní podplatí hlídače a seženou si povolení k vjezdu do nemocnice, kde pak budou zabírat místa sanitkám. No a my ostatní budeme chodit pěšky, případně se tam od autobusu nějak doplazíme.

V malých a takzvaně nedůležitých věcech, jako je parkování před nemocnicí, se asi nevyplatí povolávat hned jednotku rychlého nasazení, aby udělala pořádek. Možná by pomohl jeden policajt, ale asi na něj nejsou peníze, a tak zkrátka slabší ustoupí silnějším. Není to rozhodně svět, který by se nám líbil, ale jinak to asi nepůjde...

Naše civilizace stojí z velké části na dohodě. Když se nedohodneme, nastane buď anarchie, nebo diktatura. Něco jsme zřejmě při našem rychlém vývoji zanedbali a teď se nejsme schopni dohodnout ani na parkovišti před špitálem. O penzijní reformě a jiných, pro budoucnost podstatnějších věcech to jistě platí dvojnásob, a tak můžeme jen děkovat prozřetelnosti, že naše vlast není v současné době ohrožena nějakým mezinárodním konfliktem. My si vystačíme s těmi vnitřními. Stávají se z nás podivně nesnášliví občané země, v níž co není zakázáno, je povoleno.

Poměrně přesně to vyjádřil jeden kolega průvodce z konkurenční cestovní kanceláře, se kterým jednou ročně čekávám v noci na letišti v Reykjavíku na další várku turistů.

„Chceš vědět, jakým se řídím heslem?“ naklonil se ke mně minule někdy v hodině mezi psem a vlkem.

„Samozřejmě,“ zamumlal jsem zvědavě, připravil se na všechno a dočkal se.

„Já si říkám,“ pravil ten bodrý muž, „naser ty ostatní dřív, než oni naserou tebe!“

Letadlo přistálo a k nám se pomalu začali trousit nic netušící turisté těšící se na dovolenou...

Vodoléčba

Ležím ve vířivce a užívám si proceduru, které se zde, v „mém“ rehabilitačním zařízení, říká „vodoléčba – celotělová vana“. To slovo „celotělová“ je trochu nadnesené, protože mi z vody kouká minimálně půlka hlavy a občas i prsty všech končetin, ale nebudme malicherní, je to zanedbatelný detail. Spíš mi vadí, že i tady vyhrává rádio a krmí nás, pacienty, nepříjemně hlučnou neinteligentní hudbou. Že za závěsem v sousední vaně začal nějaký pán hlasitě mluvit, ba – při vši úctě – žvanit nesmysly. A tak se rozhoduji pro únik z této reality do jiné a nořím uši pod bublající hladinu.

Rázem se vše mění. V hlavě mi šumí voda jako nějaká výhrůžná experimentální hudba, jako zvuky z vesmíru, a pozornost od vnějšího světa se okamžitě obrací kamsi hluboko dovnitř. (Skladatelsky by se to asi využít nedalo, i když by to mohlo být zajímavé: posluchači na koncertě by totiž museli ležet ve vířivkách, jenže to by se prodražilo, konečný efekt by také nebyl jistý... Nejhorší je nuda z experimentu pro experiment.) Ponořit uši pod hladinu má v tomto případě jediný význam – únik a nastolení odlišných životních hodnot.

Člověk se poměrně náhle ocitne jaksi sám se sebou. Celé to trochu připomíná pobyt v matčině lůně, i když tam určitě nebyl takový kravál. Tuhle vzpomínku nejspíš vyvolává příjemná vlažná voda proudící v záhybech trupu a mezi půlkama, vzdáleně se navrácí ten miniaturní pocit stavu beztlíže, to prenatalní laskání a pohupování... „*Plavu si, ani nevím jak, vždyť nemám prsa, nemám znak, mám jen hlavu plnou ideálů...*“, napadá mě, ale zcela jistě vím, že takhle to Jiří Suchý nemyslel.

Rozdováděné bublinky atakují ušní bubínky tak naléhavě, že opravdu není možné soustředit se na cokoliv, co pochází ze světa nad hladinou – z rádia, z úst pána od vedle... A tak se všechno, co se stalo v tomto

týdnu tam kdesi nahoře, vzdaluje. Zemětřesení v Japonsku, přepadení veřejnoprávní televize ozbrojenci vojenské policie, uveřejnění portrétu zavražděného děvčátka na titulní straně takzvaně seriózního týdeníku, předvolební žvásty na sjezdu jedné politické strany – všechna tahle hrůza slábne a do mozku zvolna dobublávají úplně jiné zvěsti, mnohem méně konkrétní, avšak také naléhavé. Možná jsou to signály dokonce potřebnější, neboť člověk neustále bombardovaný takzvanými informacemi najednou nečekaně ustrne a dochází mu, jak křehké jsou hranice naší existence a jak jiné je to vše za nimi...

Ležím ve své lánzi a myslím na to, jaké jsme to bytosti, my, kteří obýváme tuhle planetu v této chvíli mezi minulostí a budoucností, která se nám neustále ztrácí jako písek mezi prsty. Samozřejmě vím, že takové úvahy k ničemu podstatnému nevedou, možná kdyby ta přítomnost trvala déle než nepatrný zlomek vteřiny nebo kdybychom byli schopni lépe si zapamatovat, odkud přicházíme, kdo jsme a... Logicky ztrácím nit, a tak si začnu vymýšlet absurdity, abych si odpočinul – třeba dvanáct vířivek vedle sebe a v nich dvanáct apoštolů té strany, která má zrovna volební sjezd. Dvanáct naháčů (asi i jedna obnažená dáma, nevím, kolik žen jim ty jejich kvóty předepisují) s ušima ponořenýma ve vodě bloudí po vnitřním vesmíru... Představuji si, na co asi myslí, když nás, až vyhrají volby, takzvaně povedou. A mohou vůbec někoho někam vést?

Naštěstí budíček u vířivky zacinká právě včas. Přichází sestřička, aby mi decentně sdělila, že musím z vody.

K čemu to je, taková vířivka, bleskne mi hlavou ve chvíli, kdy se zvedám a snažím se neplácnout sebou zpátky. A jakýsi střízlivý hlas odpovídá: Je to dobré na ty tvoje záda, tak přestaň fantazírovat a oblékni se. Za chvíli tě čeká magnetoterapie. To teprve bude mystický zážitek!

Ruské dny

„Kde pracujete?“ zeptal jsem se rusky své spolustolovnice v lázeňské jídelně.

„Já už jsem devět let v penzi,“ odvětila s blaženým úsměvem a bylo vidět, že si to užívá.

V jáchymovském lázeňském domě je narváno, a tak mě posadili ke stolu vedle tří dam z bývalého Sovětského svazu. O dvou z nich se nechci rozepisovat, abych nebyl obviněn z používání principu kolektivní viny, ale tahle moje sousedka po pravé ruce je docela milá. Moc toho o ní nevím. Žije v Moskvě, ale narodila se v městečku Taganrog, odkud pochází Anton Pavlovič Čechov, a teď se navíc dovídám, že pracovala v jakémsi závodě jako ekonomka. Přijala jako samozřejmost, že spolu mluvíme rusky, a tak jsem pracně oprašoval školní znalosti a vzpomínal na časy, kdy jsme se učili nazpaměť články o ruské literatuře. Najednou mi začalo docela vadit, že ani nevím, jak se rusky řekne daň z přidané hodnoty. Zvlášť když se mě moje spolustolovnice začala vyptávat, jakou profesi z těch, které vykonávám já, mám zapsanou v pracovní knížce.

„Vy nemáte pracovní knížku?“ skoro se vyděsila. „Vždyť to pak můžete podvádět!“

„Nemůžeme,“ opáčil jsem a opatrně dodal: „My na to máme kompjútry a úřad sociálního zabezpečení.“ (Schválně – zkuste to přeložit...)

Nechápavě kroutila hlavou a já, jak jsem hůř a hůř hledal slova a nebyl schopen popsat, co jsem chtěl, jsem si začal připadat jako necivilizovaný hlupák. Aspoň že jedna ze dvou zbylých zarytě mlčících sousedek, ta, co nosí tepláky s flitry a neodpovídá na pozdrav, v tu chvíli popotáhla a položila na ubrus vedle misky salátu umolousaný papírový kapesníček. To mě trochu uklidnilo.

Přestože jsem se učil rusky na všech školách svého života, moc jsem toho tím jazykem nenamluvil. Poprvé jsem ho opravdu potřeboval až koncem deva-

desátých let v Estonsku, kde mi spisovatel Ülo Tuulik vyprávěl, jak za starých časů v místní akademii věd spolu s kolegy fandil u televize československým hokejistům proti Rusům a jak z toho měli vždycky průšvih, protože donašeči se dívali s nimi. Před třemi lety jsem se při krátké návštěvě v Moskvě cestou z letiště docela skamarádil s ruským řidičem díky řečem o fotbale a v metru mě nikdo nepraštil, ani když jsem se rozhodl glosovat globální přelidnění a zeptal jsem se: „Vždycky tu máte tak narváno?“

Když se tu teď třikrát denně trápím konverzací se svou novou kámoškou, vyčítám si, že jsem se měl líp učit, případně se probojovat o dva stoly dál, kde v naší jídelně začíná německá zóna. A moji sousedku přitom netrápí nic, ačkoli žádný světový jazyk neovládá. Když jsem jí omluvně vysvětloval, že jsem vlastně rusky nikdy nemluvil, chtěla vědět proč, takže jsem jí musel říct, že jsem žádné Rusy osobně neznal, že to pro nás zkrátka byli okupanti. Z jejího výrazu jsem nepoznal, co si o tom myslí. Tvářila se pořád stejně.

Když ovšem včera zjistila, že nejím maso, náhle uprostřed večere vstala, šla k pultu s ovocem a donesla mi dvě hrušky.

„Musíte aspoň jíst hodně vitaminů, když už jste ten vegetarián.“

Ano, jsou chvíle, kdy si spolu docela rozumíme...

Pozdrav z Lázní

Náš pětipatrový lázeňský dům připomíná velkou oceánskou loď zakotvenou ze dvou stran v lese. Ze třetího patra se po můstku dostanete na svah protějšího kopce a můžete rovnou začít sbírat houby. Také secesní kavárna v přízemí vypadá jako přední část nějakého trajektu, jenom se tu nic, ani váš stůl s vídeňskou kávou nebo třeba smaženým hermelínem s brusinkami, nekymácí na vlnách.

Posádka je tu vlídná, veškerý personál bez výjimky se na vás usmívá a přívětivě s vámi zachází, což bývá přičítáno velké nezaměstnanosti v okolí. Já jsem tu ale podruhé a myslím, že pokojské, číšníci či lázeňské se tady chovají k hostům tak mile proto, že se to zkrátka tak dělá. Patří to k tradici tohoto místa. No, jistě to vědět nemohu, ale tento dům je tak podivný a dějí se tu natolik zvláštní věci, že se člověk nemůže divit ani té laskavosti.

Na chodbách co chvíli potkáte bíle oděné postavy. Erární župany jsou totiž běloskvoucí jako padlý sníh a některé dámy si navíc omotávají kolem drdolů bílé ručníky. Drtivá většina lázeňských procedur se odehrává v tomto domě, a tak se župany nosí jako uniformy všude, s výjimkou jídelny. Nezřídka ovšem narazíte v patře či ve výtahu na prudký kontrast – dámu v černém od hlavy až k patě. Jedna dokonce nosí přes nikáb brýle, takže vypadá opravdu přízračně. Měl jsem to štěstí, že jsem ji na procházce v zátočině lesní stezky spatřil s odhalenou tváří. Kráčela za manželem a netušíc, že na někoho narazí, odkryla na malou chvílku obličej, snad kvůli zamlženým brýlím, nevím... Vousatý manžel na mne zle blýskl jedním okem, zatímco to druhé lhostejně sledovalo veverka ve větvích. Nepozdravili jsme se.

Jinak se tu zdravíme skoro všichni. Pro Němce je to samozřejmost, ale sem tam vás pozdraví i Rusové, v čemž je třeba spatřovat naději a víru v budoucí časy... Jiné národnosti v našem lázeňském domě té-

měř nepotkáte. Především mi ve výtahu noblesní dáma odpověděla na pozdrav anglicky, a když jsem jí pak tímž jazykem mezi patry oznámil, že léto patrně končí, rozzářila se. „Myslela jsem, že v tomto domě nikdo anglicky nemluví,“ hlesla vděčně, a tak jsem ještě pár konverzačních obrátů přidal, abych ji potěšil.

Vztah mezi mou ruskou spolustolovnicí v jídelně a mnou se vyvinul v téměř vřelý zvláště poté, co se vrátila z výletu do Karlových Varů, kde jí ukradli peněženku. Líčila mi, jak musela přesvědčit nějakou Češku, že není profesionální žebračka a ať jí půjčí čtyřicet korun na zpáteční lístek na autobus do lázní, i jak jí ty peníze jela druhý den vrátit. Málem jsem se zeptal, jestli ji nakonec neokradli Rusové, to víte, v Karlových Varech by nebylo divu, ale pak jsem se raději za celý náš národ omluvil.

K našemu stolu posadili dva české staroušky. Pánovi prý je třiadevadesát a už téměř nemluví. Zato dáma hovoří ráda, a tak jsem se dozvěděl, že v tomto lázeňském domě je už po dvaapadesáté. Poprvé tu prý byla v roce 1954, tedy v době, kdy mně byly dva roky a tady kousek dál nad lázněmi byl lágr plný vězňů, kteří se vesměs ničím neprovinili... Ale nahlas jsem to neřekl, nemělo to cenu.

Zpočátku se tvářila, jako že se jí tu nic nepozdává. Když jsem prohlásil, že mi tady chutná, poznamenala, že jí tedy v žádném případě nikoli. Po několika společných večerích se ovšem ukázalo, že to z její strany je jen hra.

„Samozřejmě, že se mi tu líbí,“ pravila s lišáckým výrazem, „to bych sem přece pořád nejezdila.“

Dojedli jsme a já jí popřál dobrou noc.

„Jestli se dožijeme zítřka, budu se těšit na snídani,“ odpověděla mi.

Znělo to drsně a opravdově. Do jinak značně surrealistického prostředí našeho lázeňského domu to ale docela zapadlo.

Jestli se dožiju konce procedur, nejspíš se mi odtud nebude chtít odjet.

Kus masa

Sestřička mě uvedla do ordinace, a když jsem se svlékl do půl těla, řekla, abych se položil na vyšetřovací lůžko na levý bok. „Boty si nechte,“ vybídla mě.

Radši jsem se přece jen zul, položil se a byl něžně napojen masivními svorkami na měřicí přístroj.

„Pan doktor se vám bude hned věnovat,“ dodala a vzdálila se.

Pan doktor seděl v rohu místnosti za psacím stolem a telefonoval. Když hovor skončil, pustil se do psaní na počítači. Nadzvedl jsem se a podíval se jeho směrem, hlavně proto, abych na sebe upozornil, ale ke kontaktu nedošlo. Lékař středního věku vyfukával zaujatě hbitými prsty jakousi zprávu a nevšímal si mě. V duchu jsem odhadoval, jestli bych já, spisovatel, dokázal psát takhle rychle, a po chvíli jsem došel k názoru, že asi ne. Tak uplynulo dalších pět minut. Krátil jsem si čas civěním do stropu a nezadržitelně se mi začala vnucovat vtíravá myšlenka, že mi pan doktor třeba mohl něco říct. Stačilo by slovo, něco normálního, lidského, třeba: Vydržte, musím něco dodělat...

Pochopil bych to, mám doma taky lékařku a vím, jaká je ta práce honička, dřina a odpovědnost. Ona by určitě něco takového řekla, navíc by se představila, omluvila a dokonce i usmála. Nežádám přece pana doktora, aby tu zprávu dopsal později, klidně počkám. Budu dál, připojen k tomu monstru, pozorovat oprýskanou omítku a zaprášené lustry.

Neměl bych odejít? Co kdybych vstal a řekl: Tak já jdu na oběd, stavím se jindy, mám taky dost práce a vůbec, už mě to tu nebaví!

V hlavě se mi začaly odvíjet dramatické scény, které bych měl rozpoutat, jestliže budu ještě dalších pět minut přinucen poslouchat doktorovy běhavé prsty bušící do klávesnice. To cvakání se mi zarývalo do mozku čím dál tím silněji, i tep ve spáncích se počal zrychlovat a hlava se chystala vybuchnout.

Vždyť už to musí být alespoň dvacet minut, co tu ležím, a tomu člověku nestojím ani za jedinou větu! Co si myslí, že jsem? Kus masa?

Zazvonil telefon. Doktor naprosto nevzrušeným, dokonce laskavým hlasem odpovídal komusi na otázky a moje čekání se protáhlo o další minuty. Trávil jsem je úvahami o naší zemi, o tom, proč vlastně vstupujeme do svazku Evropské unie, když nemáme na to chovat se civilizovaně a slušně. Používáme už sice vyspělou techniku, ale občas jednáme jako primitivové...

Hovor skončil. Marně jsem se ovšem domníval, že mě lékař začne konečně vyšetřovat. Vrátil se k psaní, jeho prsty poletovaly po klávesnici, omítka dál tiše prýskala a prach na lustrech lhostejně seděl.

Veškerý zbytek svých sil jsem se snažil soustředit na vymýšlení toho, co mám říct, aby si mě ten chlap konečně všiml. Něco drsného, sarkastického, nelítostného. Nějak šíleně se mu pomstít... Tohle si přece nesmí beztrestně dovolovat! Jsem starší člověk, mám svá lidská práva, důstojnost, práci, rodinu, pojištění, zaplatil jsem poplatek a...

V té chvíli vstal a obrátil se ke mně:

„Už jdeme na to,“ pravil.

„To je dobře,“ odvětil jsem a sám sebe překvapil svým mírným tónem. „Zdálo se mi, že si myslíte, že jsem mrtvej.“

„To byste byl modrej, to bysme si všimli,“ řekl nevzrušeně, spustil přístroj a začal hodné sestřičce diktovat tajemná čísla, rozměry a zkratky týkající se mého srdce.

Vyšetření dopadlo dobře. Jsem na svůj věk poměrně zdrav.

V čekárně s Rayem Bradburym

„Promiňte, ale to je asi normální, že se tu čeká přes hodinu, že...“ zeptal jsem se opatrně sestřičky v nemocniční recepci.

„Bohužel ano,“ odpověděla. Bylo to zdvořilé, ale současně jasné sdělení, že se prostě musím odevzdat osudu. Odevzdal jsem se.

Sáhl jsem po notýsku, abych si alespoň udělal pár poznámek k fejetonu, který chci napsat o Rayovi Bradburym, protože včera umřel. Nemůžu se tu ale soustředit, mou pozornost poutá obrovská obrazovka přede mnou. Program televize Nova je puštěný bez zvuku, jen jako jakási světelná kulisa. Postavy seriálových herců se tak mísí s reklamami a navíc do toho vstupují i ranní magazínoví moderátoři, kteří se od seriálových postav odlišují jedině tím, že se nehádají. Pod tím jdou každou chvíli titulky zpráv, jakési bezútěšné černé kroniky: známý hudebník spáchal v Americe sebevraždu, dvě holky se na nože popraly kdesi za mořem v samoobsluze, tři lidé se zabili v autě v jižních Čechách, někde na Sibiři v lese uhořeli požárníci... O Bradburym, který o požárnících uměl tak krásně psát, logicky ani slovo. A tak se mi vybavilo, že právě v té strhující knize, díky jejímuž titulu si generace čtenářů navěky zapamatovaly, že papír začíná hořet při teplotě 451 stupňů Fahrenheita, předpověděl v roce 1950 spisovatel tyhle telestěny se stupidními seriály. Hlavní hrdina Montag přicházel domu z práce – jeho pracovní náplní bylo vyhledávat a pálit knihy – a jeho manželka seděla před telestěnou a zírala, popřípadě nahlas plánovala koupi dalších telestěn... Pak se pěkně nenápadně vplížily i do mého života. Asi před deseti lety jsme byli s přítelem Petrem pro nějakou součástku v obchodě s elektronikou, a když jsme šli k pokladně, Petr najednou vykřikl: „Neohlížej se, zkameníš!“

A já, protože jsem Čech, jsem se ohlédnout musel, přece abych se dozvěděl, proč bych měl zkamenět!

A spatřil jsem, jak na mě blikají desítky, snad stovky televizních obrazovek a na všech byl stejný program. Takovou teletěnu by ani Bradbury nevymyslel...

Ray Bradbury odešel, ale se mnou bude pořád; nebo spíš ve mně. Některé situace popsal tak sugestivně, že se mi opakovaně po celý život vracejí – třeba setkání Maršana s Pozemšťanem v *Maršanské kronice*, kdy se oba potkají na stejném místě na Marsu, ale v jiném čase. Vidí se, mluví na sebe, ale když si chtějí nakonec podat ruce, nemohou se vzájemně dotknout a jen se prolnou. Takhle si člověk připadá i v některých dnešních diskusích... A pocity z četby *451 stupňů Fahrenheita* se mi také vracejí. Ne že bychom pálili knihy, jsou jich zatím plné veletrhy a papír se elektronice tak rychle nevzdává, ale svět, ve kterém žijeme, se stále víc podobá tomu, v němž Montaga nakonec pronásledoval mechanický pes. Všude kamery, štěnice, roboti a zmíněné teletěny. A tak než se položím na stůl a moje rozbolavělé tělo zajede do tunelu centrálního tomografu, v duchu tu před teletěnou vysílám zprávu Bradburymu, že i já se chci ve vší skromnosti snažit přispět k tomu, aby ta jeho vize budoucnosti zůstala jen na papíře. Na úhledně potištěném papíře, který neskončí při teplotě 451 stupňů Fahrenheita, ale bude naopak ještě dlouho zdobit stěny neteletěny našich obydlí.

2:

Duševní choroby – základ státu